

การพัฒนาการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อสนับสนุนงานจิตอาสา

ในปัจจุบันสังคมไทยมีการตื่นตัว ให้ความสำคัญกับงานจิตอาสา ดังจะเห็นได้จากการที่ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบัน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้จัดตั้ง โครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” โดยทรงห่วงใยและทรงคำนึงถึงความอยู่ดีมีสุขของประชาชนเป็นสำคัญ และพระองค์มีพระราชปณิธานแน่วแน่ที่จะทำให้ประเทศชาติ มีมั่นคงและประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ด้วยมีพระราชประสงค์ที่จะสืบสาน รักษา และต่อยอดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ รวมถึงแนวพระราชดำริต่าง ๆ ในบำบัดทุกข์และบำรุงสุขให้ประชาชนและพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า

เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา 28 กรกฎาคม 2560 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ หน่วยราชการในพระองค์ร่วมกับหน่วยราชการต่าง ๆ และประชาชนทุกหมู่เหล่าที่มีจิตอาสา บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อ บรรเทาความเดือดร้อนและแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชน ไม่ว่าจะปัญหา น้ำท่วมในเขต ชุมชน ปัญหาการจราจรและอื่นๆ เพื่อสืบสานพระราชปณิธานพระบาทสมเด็จพระ ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ที่ทรงห่วงใยปัญหาน้ำท่วมและปัญหา การจราจรในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดต่าง ๆ ในการนี้ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จัดโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วย หัวใจ” ในพื้นที่กรุงเทพมหานครก่อน เพื่อเป็นโครงการฯ ที่เป็นแบบอย่างในการพัฒนา สภาพแวดล้อม และความเป็นอยู่ในชุมชนให้มีสภาพที่ดีขึ้น หลังจากดำเนินการโครงการ จิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” ในพื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นช่วงแรกแล้ว จะขยายผล โครงการดังกล่าวในช่วงที่ 2 ไปยังจังหวัดที่มีเขตพระราชฐาน และจะขยายผลการ ดำเนินการโครงการฯ ต่อไป ในช่วงที่ 3 ทุกจังหวัดทั่วประเทศต่อไป¹

แนวคิดจิตอาสาเริ่มเกิดขึ้นอย่างจริงจังในประเทศไทย ภายหลังจากเกิดธรณีพิบัติสึนามิ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ในครั้งนั้นอาสาสมัครจำนวนมากหลั่งไหลจากทั่วประเทศและ ทั่วโลกเกิดการร่วมมือกันระหว่งองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต่าง ๆ เพื่อมาระดมความช่วยเหลือผู้ประสบภัย ดำเนินการกู้ชีพ ทำความสะอาดในบริเวณ ชายทะเล 4 จังหวัดภาคใต้ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของกระแสการเป็นอาสาสมัคร และทำให้คน ไทยได้หันกลับมาให้ความสำคัญกับความสามัคคี การมีส่วนร่วมและมีคุณธรรม ว่าด้วยการ ให้อีกครั้งหนึ่ง โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้ให้ความสำคัญในการกระจายอำนาจทางการเมืองการปกครองสู่ท้องถิ่นและการพัฒนา

ทรัพยากรมนุษย์ โดยกล่าวถึง กลไกที่จะทำให้พัฒนาคนได้ คือ ระบบการศึกษา จึงมีการกล่าวถึงจิตสาธารณะ หรือจิตสำนึกสาธารณะมากขึ้นตามลำดับ

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ช่วงปี 2544 องค์การสหประชาชาติได้ร่วมกับประเทศต่าง ๆ จัดให้เป็นปีอาสาสมัครสากล (International Year of Volunteer) หรือที่รู้จักกันในชื่อย่อว่า IYV 2001 จึงก่อให้เกิดการตื่นตัวไปทั่วโลกรวมถึงประเทศไทยด้วย ส่งผลให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้กล่าวถึง การมีจิตสำนึกสาธารณะไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2549-2554) เป็นแผนที่กำหนดทิศทาง แนวทางและกลยุทธ์การพัฒนาประเทศ ได้มีการนำเรื่องคุณธรรมมาเป็นหลักในการขับเคลื่อนทุกขั้นตอน โดยการเสริมสร้างศีลธรรม และให้ประชาชนสำนึกในคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งได้ระบุไว้ในวิสัยทัศน์ประเทศไทยว่า สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน คนไทยมีคุณธรรมนำความรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพเสถียรภาพและเป็นธรรม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 6 ได้กำหนดลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ คือ การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรม และจริยธรรม เช่น มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึง การมีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็น และสิทธิของผู้อื่นมีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี พ.ศ. 2550-2551 และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญ ของนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดหลักคุณธรรมนำความรู้พัฒนาคน โดยใช้คุณธรรมเป็นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข ซึ่งสิ่งที่ควรเร่งปลูกฝัง คือ คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ

นอกจากนี้ มติคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติครั้งที่ 3/2549 วันที่ 4 ธันวาคม 2549 และมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 30 มกราคม 2550 ที่ประกาศให้ พ.ศ. 2550 เป็นวาระแห่งชาติ เรื่อง การให้และการอาสาช่วยเหลือสังคม โดยมีเนื้อหาประกอบด้วย การรณรงค์จิตสำนึกการให้และการอาสาช่วยเหลือสังคม การขับเคลื่อนนโยบายและ

มาตรการต่างๆ ได้แก่ มาตรการด้านการเงินการคลัง มาตรการด้านการศึกษา และ มาตรการที่เอื้อให้ประชาชน เอกชน และข้าราชการ เข้าร่วมในงานอาสาสมัคร รวมทั้งการ พัฒนากลไกในการส่งเสริมเรื่องการให้และการอาสาช่วยเหลือสังคมทั้งในภาวะปกติและใน ภาวะวิกฤติ²

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลคำว่าจิตอาสา พบว่า มีผู้ใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกับ จิตอาสามากมาย เช่น จิตสาธารณะ จิตสำนึกสาธารณะ จิตสำนึกต่อสังคม โดยมี นักวิชาการให้ความหมายไว้ ดังนี้

จิตอาสา หมายถึง ผู้ที่มีจิตใจที่เป็นผู้ให้ เช่น ให้สิ่งของให้เงิน ให้ความช่วยเหลือด้วยกำลัง แร่งกาย แร่งสมอง ซึ่งเป็นการเสียสละ สิ่งที่ตนเองมี แม้กระทั่งเวลาเพื่อเผื่อแผ่ให้กับ ส่วนรวมอีกทั้งยังช่วยลด อดตา หรือความเป็นตัวเป็นตนของตนเอง ลงได้บ้าง³

จิตอาสา หมายถึง คนที่มีจิตใจอาสาช่วยเหลือ อยากให้ผู้อื่นมีความสุข คนที่มาร่วม กิจกรรมจิตอาสา ก็คือ อาสาสมัคร หรือ บุคคลที่อาสาเข้ามาช่วยเหลือสังคมด้วยความ สมัยใจ เสียสละ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ป้องกันแก้ไขพัฒนาสังคม โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน จิตอาสา⁴

คำว่า “จิตอาสา” เป็นความสำนึกของบุคคลที่มีต่อสังคมส่วนรวม โดยการเอาใจใส่และ การช่วยเหลือ ผู้ที่มีจิตอาสาจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่อาสาทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เช่น การเสียสละเงิน สิ่งของ เวลาแรงกาย และสติปัญญาเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน หรืออีกนัยหนึ่งจิตอาสาคือจิตที่พร้อมจะสละเวลา แร่งกาย สติปัญญาเพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นจิตที่มีความสุขเมื่อได้ทำความดี อันเกิดจากพื้นฐาน ความคิด 4 ประการหลัก ได้แก่

1. เป็นการบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมมิใช่เพื่อส่วนตัว
2. เป็นการกระทำที่เป็นไปด้วยความสมัครใจ
3. เป็นการกระทำที่ไม่มุ่งหวังผลตอบแทนในรูปสินจ้างรางวัล
4. เป็นการอุทิศกำลังกาย กำลังใจ และเวลาให้ส่วนรวม ไม่ใช่อุทิศกำลังทรัพย์เพียงอย่างเดียว

โดยสรุปจิตอาสา หมายถึง การเอื้อเผื่อแผ่ การเสียสละเวลา สิ่งของ เงินทอง แร่งกาย สติปัญญา เพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นจิตใจที่มีความสุขเมื่อได้ทำความดี การช่วยเหลือ ผู้อื่นและสังคม เพื่อให้ผู้อื่นมีความสุขด้วยความสมัครใจและไม่หวังผลตอบแทน เข้าร่วม

กิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ สำนึกของบุคคลที่มีต่อส่วนรวม เอาใจใส่ป้องกันแก้ไข ปัญหาสังคม นอกจากนี้ มีบางคนบัญญัติคำขึ้นมาใหม่ว่า จิตอาสาบ้าง จิตสาธารณะบ้าง ซึ่งล้วนมีความหมายตรงกัน คือ เริ่มจากไม่เบียดเบียนตนเองและคนอื่นแล้วเพื่อแบ่งปัน เอื้อเพื่อเกื้อกูลผู้คนและชุมชน เป็นความตระหนักของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม มีสำนึกในระบบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดั่งจามรู้จักเอาใจ ใส่เป็นธุระ ประารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม ต้องการแก้ไขปัญหาของสังคม ด้วยการมีส่วนร่วม ในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งสังคมในที่นี้ หมายถึง สังคมในชุมชน ของตน การปฏิบัติตนให้มีจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชนของตน คือ การปฏิบัติและการมีส่วนร่วมที่ ดีในกิจกรรมของชุมชน การช่วยกันดูแลชุมชนของตน การให้ความร่วมมือการเสียสละกำลัง กาย กำลังทรัพย์ เพื่อการรักษาความปลอดภัยในชุมชน ให้ความเป็นมิตรและมีน้ำใจต่อกัน

การศึกษาถึงความหมายของคำที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสาไม่ว่าจะเป็นคำว่าจิตสาธารณะ จิตสำนึกสาธารณะ จิตสำนึกต่อสังคม โดยรวมมีความหมายไปในทางเดียวกัน โดย องค์ประกอบของผู้มีจิตอาสา ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง (Self Consciousness) เป็นจิตสำนึกเพื่อพัฒนาตนเอง ทำให้ ตนเองเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นจิตสำนึกแบบคลาสสิกที่ทุกสังคมพยายามเหมือนกัน ที่จะสร้างให้เกิดขึ้นได้ เช่น ความขยัน ความรับผิดชอบ เป็นต้น

จิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น (Others Oriented Consciousness) เป็นจิตสำนึกของ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของคนในกลุ่มชนหนึ่งสังคมหนึ่ง เช่น ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้อเพื่อเอื้อแก่ เป็นต้น

จิตสำนึกเกี่ยวกับสังคมหรือจิตสำนึกสาธารณะ (Social or Public Consciousness) เป็นจิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกัน หรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วม ความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกัน เช่น จิตสำนึกด้านเศรษฐกิจ จิตสำนึกด้านการเมือง จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม และจิตสำนึกด้านสุขภาพ เป็นต้น

จิตสำนึกของบุคคลเป็นสภาวะทางจิตใจก่อนการแสดงออกเชิงพฤติกรรมทางกายของ บุคคล ซึ่งเป็นผลมาจากทัศนคติ บรรทัดฐานทางสังคม นิสัย และผลคาดว่าจะได้รับ หลังจากการทำพฤติกรรมนั้น โดยการก่อตัวของจิตสำนึกเป็นกระบวนการก่อรูปที่มีความ ต่อเนื่องยากที่จะกำหนดแยกแยะหรือจัดลำดับขั้น เพื่อบ่งชี้ว่าบุคคลมีความรู้สึกอยู่ที่ใดได้

อย่างชัดเจน และยังมีความเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะทางปัญญาและการกระทำของมนุษย์ ผ่านการเรียนรู้ที่มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน ดังนี้

คุณลักษณะด้านพุทธิพิสัย หมายถึง การได้รับรู้ (Cognitive) หรือการมีประสบการณ์ ตรงกับสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมผ่านประสาทสัมผัสต่าง ๆ ทำให้บุคคลรู้จักหรือระลึกถึงความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินคุณค่าของสิ่งดังกล่าวได้

คุณลักษณะด้านจิตพิสัย หมายถึง ความรู้สึกทางจิตใจ (Affection) ได้แก่ความสนใจหรือใส่ใจในสิ่งดังกล่าว โดยมีปฏิกริยาตอบสนองการเห็นหรือให้คุณค่า การจัดระบบของคุณค่า และสร้างคุณลักษณะนิสัย

คุณลักษณะทางด้านทักษะพิสัย หมายถึง พฤติกรรม (Behavior) หรือการแสดงออกที่สามารถสังเกตรูปแบบความประพฤติได้อย่างชัดเจน เรียกว่าบุคลิกภาพจิตสำนึกของบุคคลจึงเป็นผลมาจากการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นหลังจากมีประสบการณ์ตรงกับสิ่งเร้า การรับรู้ ช่วยเสริมสร้างความรู้ให้แก่บุคคลตามกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ทำให้ได้ทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพผ่านกระบวนการจัดการศึกษา ซึ่งในทางสังคมศาสตร์จะเรียกกิจกรรมหรือกระบวนการดังกล่าวว่าเป็นการกล่อมเกลாத่างสังคม (Socialization) อันเป็นกระบวนการที่มีผลทำให้สมาชิกของสังคมเกิดการรับรู้ มีจิตสำนึกและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยกระบวนการกล่อมเกลาท่างสังคม เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ให้บุคคลมีการรับรู้มีจิตสำนึก มีค่านิยม ความเชื่อ มีบุคลิกภาพหรือมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์

จากการทบทวนองค์ประกอบของผู้มีจิตอาสา สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการมีจิตอาสา ประกอบด้วย 1) จิตสำนึกในบุคคลมี 3 ด้าน คือ จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเองจิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น และจิตสำนึกเกี่ยวกับสังคมหรือจิตสำนึกสาธารณะ 2) พฤติกรรมการกระทำของบุคคล ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมร่วมกัน เช่น การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม หรือสมบัติของส่วนรวมการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและรู้คุณค่า 3) การเรียนรู้ของบุคคล โดยได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ รวมถึงการเสริมทักษะได้จากประสบการณ์ของการปฏิบัติได้จริง เพื่อให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ ต่าง ๆ ควบคู่กับการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีให้รู้จักเห็นคุณค่าและประโยชน์ของสมบัติส่วนรวม

โดยการวิจัยครั้งนี้ ได้พิจารณาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสา และผู้ศึกษาได้

ทำการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องในการกำหนดปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจิตอาสา โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสา ประกอบด้วย 3 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานและชุมชน ซึ่งสถาบันทางสังคมควรสนับสนุนให้ประชาชนแต่ละช่วงวัยมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมที่เป็นประโยชน์ ทั้งต่อตัวเองและสังคม จากการศึกษาปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตสำนึกต่อสังคมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า การให้ความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างสม่ำเสมอ เป็นการพัฒนาจิตสำนึกต่อสังคม⁵ ดังนั้น ปัจจัยส่วนบุคคล จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้นักศึกษาวิชาทหารมีจิตอาสาและให้ความสนใจในการปฏิบัติงานด้านจิตอาสา
2. ปัจจัยภายใน ถือเป็นลักษณะทางจิตของบุคคล ซึ่งเกิดขึ้นจากความรู้สึกนึกคิดของบุคคล ได้แก่ ทศนคติ ความรู้สึกทางจิตใจ ความคิด ความต้องการ สำนึกที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ ที่ส่งผลต่อการแสดงออก ทางพฤติกรรมจิตอาสา
3. ปัจจัยภายนอก หมายถึง การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว สถานศึกษา สังคม ชุมชน และเพื่อน ประกอบด้วย การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ การสนับสนุนทางด้านปัญญา และการสนับสนุนทางด้านสิ่งของ

แนวคิดการสนับสนุนทางสังคม เป็นแนวคิดที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 1980 เป็นต้นมา ในต่างประเทศมีการศึกษามากมาย ทั้งทางด้านทฤษฎีและความเป็นจริง ทำให้เกิดรูปแบบต่างๆ กันในหลายมิติ โดยมีนักวิชาการบางส่วนให้ความเห็นว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเผชิญความเครียด เพราะการสนับสนุนทางสังคมที่ได้รับนั้นจะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง มีอารมณ์มั่นคงเกิดความรู้สึกมั่นใจในตนเองและแก้ปัญหาได้ตรงจุด นอกจากนี้สมาชิกในสังคมจะเสริมให้บุคคลมีความกล้าที่จะเผชิญความเครียด โดยช่วยจัดหาข้อมูลข่าวสาร คำแนะนำ ตลอดจนแนวทางเลือกที่เหมาะสม ซึ่งทำให้บุคคลรู้สึกปลอดภัยในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

การสนับสนุนทางสังคมเป็นวิธีการที่สำคัญของการป้องกัน และควบคุมปัญหา รวมถึงเป็นการส่งเสริมการช่วยเหลือกันระหว่างบุคคลและสมาชิกในครอบครัว กลุ่ม ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ เช่น การให้คำแนะนำ การให้สิ่งของ การประเมินเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น การให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับ อุปกรณ์ เครื่องมือ เวลา และความคิด การให้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งการให้สิ่งต่าง ๆ มีคุณค่า และเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสังคม ทำให้สามารถเผชิญกับ

เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มาคุกคามต่อร่างกายหรือจิตใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลได้รับการส่งเสริม ช่วยเหลือ สร้างเสริมและพัฒนาจากบุคคล หรือเครือข่ายทางสังคม โดยการให้คำแนะนำ การเอาใจใส่ เป็นตัวอย่างที่ดี ยกย่องให้กำลังใจ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมอันเป็นเป้าหมายเฉพาะ

โดยสรุป การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง ความต้องการพื้นฐานที่จะได้รับการตอบสนองจากการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม โดยการที่บุคคลได้รับความรัก ได้รับความเอาใจใส่ ได้รับกำลังใจ ได้รับการยกย่องนับถือ และเห็นคุณค่า มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความผูกพันซึ่งกันและกัน ได้รับการส่งเสริม การช่วยเหลือในด้านความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ให้คำแนะนำที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหา และให้วัตถุหรือสิ่งของ เงิน และเวลา ซึ่งตอบสนองความต้องการในสถานการณ์หนึ่งๆ ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดพฤติกรรมอันเป็นเป้าหมายเฉพาะ⁶

จากการศึกษา พบว่า จิตอาสาที่มีความสำคัญมาก การที่มนุษย์ในสังคมจะแสดงออกซึ่งการมีจิตอาสา นั้นเป็นเรื่องที่ยาก หากไม่ได้รับการเลี้ยงดูมาแบบส่งเสริมหรือเอื้อต่อการเกิดพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ สังคมก็จะเป็นไปแบบเห็นแก่ตัว คือ ตัวใครตัวมัน ไม่สนใจสังคมนรอบข้างคิดแต่ประโยชน์แห่งตนเท่านั้น ทำให้ชุมชนอ่อนแอ ขาดการพัฒนา เพราะต่างคนต่างอยู่ สภาพชุมชนมีสภาพเช่นไรก็ยังคงเช่นนั้น ไม่เกิดการพัฒนา และยิ่งนานไปก็จะมีแต่เสื่อมทรุดลง อาชญากรรมในชุมชนอยู่ในระดับสูง ขาดศูนย์รวมจิตใจ ขาดผู้นำที่นำไปสู่การแก้ปัญหา เพราะคนในชุมชนมองปัญหาของตัวเองเป็นเรื่องใหญ่ ขาดคนอาสา นำการพัฒนา เพราะกลัวเสียทรัพย์ กลัวเสียเวลา หรือกลัวเป็นที่ครหาจากบุคคลอื่น ดังนั้น การศึกษาแนวทางและความสำคัญของการมีจิตสาธารณะเพื่อให้เกิดในจิตสำนึกของเด็กและเยาวชนนั้นเป็นเรื่องสำคัญที่เราควรกระทำ เพื่อสังคมที่น่าอยู่ต่อไป

ในการฝึกนักศึกษาวิชาทหารนั้น มีความมุ่งหมายที่จะผลิตกำลังพลสำรองของกองทัพ รวมทั้งสร้างนักศึกษาวิชาทหารให้เป็นพลเมืองที่ดี มีความสำนึกที่จะอุทิศตนเพื่อประโยชน์และความมั่นคงของชาติ โดยมีหน่วยบัญชาการรักษาดินแดนเป็นหน่วยวางแผน กำหนดการฝึกนักศึกษาวิชาทหารให้เป็นไปตามนโยบายของกองทัพบก โดยมีศูนย์การนักศึกษาวิชาทหารศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร มณฑลทหารบก เป็นหน่วยรับผิดชอบการฝึก โดยมีคำสั่งกองทัพบกที่ 69/2560 เรื่อง การฝึกนักศึกษาวิชาทหารประจำปีการศึกษา 2560 สรุปสาระสำคัญดังนี้ เพื่อให้การฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน รวมถึงใช้คำสั่งนี้เป็นมูลฐานสำหรับพัฒนาการ

ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ไปสู่เป้าหมายตามนโยบายการศึกษา และนโยบายการพัฒนากิจการ กำลังพลสำรองของ ทบ. จึงให้หน่วยฝึกวิชาทหารในกองทัพบก และหน่วยสนับสนุนการฝึก ยึดถือกรอบการดำเนินการตามคำสั่งฯ ดังนี้ นักศึกษาวิชาทหารเป็นผู้ที่สมัครใจเข้ารับการฝึก วิชาทหารตามหลักสูตรของกระทรวงกลาโหม เป็นกำลังพลสำรองของกองทัพ ทั้งประเภท นายทหารสัญญาบัตร และนายทหารประทวน เพื่อเสริมกำลังให้กับกองทัพในยามสงคราม โดยปรับเปลี่ยนทัศนคติของกลุ่มเยาวชนที่เข้ารับการฝึกวิชาทหาร ด้วยการปลูกฝัง อุดมการณ์ความรักชาติ และความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รวมทั้ง ความรักและศรัทธาต่อกองทัพ เพื่อให้มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่กำลังพล สำรอง หน่วยฝึกวิชาทหารต้องให้ความสำคัญ และถือว่ากลุ่มเยาวชนดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่ง ของกลุ่มพลังมวลชนที่มีคุณภาพ โดยจัดตั้งและใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

การกำหนดนโยบายการฝึกวิชาทหาร มีความมุ่งหมาย เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ด้าน ยุทธการ และด้านยุทธศาสตร์มีรายละเอียด ดังนี้

การตอบสนองวัตถุประสงค์ด้านยุทธการ : ดำเนินการฝึกนักศึกษาวิชาทหารให้เป็นผู้ที่มี สภาพร่างกายแข็งแรง มีความรู้วิชาทหาร สามารถปฏิบัติการทางยุทธวิธี และปฏิบัติการ ลักษณะหน่วยทหารขนาดเล็ก ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเพิ่มความเข้มข้นของการฝึก ตามหลักสูตรเสริมสร้างระเบียบวินัย ปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ เทิดทูนสถาบันฯ และ ความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อมุ่งไปสู่การบรรจุในบัญชีบรรจุกำลัง และการใช้กำลังพล สำรองในยามปกติและในยามสงคราม ทั้งนี้ เพื่อให้ได้กำลังพลสำรองที่มีความสมัครใจ มี ความพร้อมทั้งความสามารถทางทหาร สภาพร่างกายและจิตใจที่เข้มแข็ง พร้อมเข้ารับ ราชการทหาร ตาม พ.ร.บ.รับราชการทหาร พ.ศ.2497 และ พ.ร.บ. กำลังพลสำรอง พ.ศ. 2558

การตอบสนองวัตถุประสงค์ด้านยุทธศาสตร์ : ดำเนินการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ให้เป็นผู้ที่ มีจิตสำนึกความรักชาติ เสียสละและมีจิตอาสาในการช่วยเหลือสังคม โดยเพิ่มขีด ความสามารถด้านการช่วยเหลือสังคม โดยการจัดตั้งและใช้งาน รด.จิตอาสา ในทุกพื้นที่ให้ เป็นมวลชนที่เข้มแข็ง มีอุดมการณ์ เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ศรัทธาเชื่อมั่นกองทัพ พร้อมให้การสนับสนุนและเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปประเทศของคณะรักษาความสงบ แห่งชาติ (คสช.) และรัฐบาล ตลอดจนการช่วยเหลือประเทศชาติได้อย่างแท้จริง”⁷

จะเห็นได้ว่านอกเหนือจากการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อเป็นกำลังพลสำรองที่มี

ประสิทธิภาพแล้วยังมุ่งหวังให้นักศึกษาวิชาทหารเป็นเยาวชนที่ดีของสังคมด้วย โดยในปัจจุบันสังคมมีความตื่นตัวต่องานจิตอาสา การเสียสละบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม ดังนั้น นักศึกษาวิชาทหารจึงจำเป็นต้องมีบทบาท ในการสนับสนุนงานจิตอาสา หน่วยงานรับผิดชอบการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร จึงต้องพัฒนาการฝึกให้มีความทันสมัยและเหมาะสม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้กับนักศึกษาวิชาทหาร ให้สามารถสนับสนุนงานจิตอาสาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อการผลิตกำลังพลสำรอง

สำหรับหลักสูตรการฝึกวิชาทหารทั้ง 5 ชั้นปีนั้น จะแบ่งเป็นการฝึกจากปกติ จำนวน 80 ชั่วโมง และการฝึกภาคสนามสำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 2-5 ชายและหญิง โดยทำการฝึกห้วงเวลา 3-7 วัน ตามแนวทางและงบประมาณที่กองทัพบกกำหนด^๑ รวมถึงมีการฝึกหลักสูตรเพิ่มเติมอื่น ๆ เช่น การฝึกหลักสูตรพิเศษของชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ในเรื่องการปฐมพยาบาล การจรรยา และ การบรรเทาสาธารณภัยหลักสูตรละ 30 ชั่วโมง โดยพิจารณาจากนักศึกษาวิชาทหารที่สมัครใจเข้ารับการฝึกอบรม หลักสูตรกระโดดร่ม พาราเซลของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 ทำการฝึกในห้วงภาคปกติและห้วงการฝึกภาคสนาม รวมทั้งการอบรมหลักสูตรพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย เป็นต้น

เมื่อพิจารณาจากการฝึกภาคปกติ การฝึกภาคสนาม รวมทั้ง การฝึกอบรมในหลักสูตรต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน และพิจารณาจากผลการปฏิบัติของนักศึกษาวิชาทหารในการสนับสนุนงานจิตอาसानั้น พบว่า นักศึกษาวิชาทหารในภาพรวมยังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ โดยนักศึกษาวิชาทหารบางส่วนที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้วจะสามารถปฏิบัติได้ดี ในการฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น แต่เนื่องจากยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ ทำให้การขยายผลในการเสริมสร้างทักษะเพิ่มขีดความสามารถให้กับนักศึกษาวิชาทหาร ดำเนินการได้ไม่เต็มที่ ส่งผลให้จำนวนนักศึกษาวิชาทหารที่ผ่านการอบรมมีจำนวนไม่มากพอทำให้ไม่สามารถสนองตอบงานจิตอาสาได้อย่างทั่วถึง

การพิจารณาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของนักศึกษาวิชาทหาร ในการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานจิตอาสา จำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยทั้ง 3 ด้าน โดยเฉพาะการสร้างแรงจูงใจให้กับนักศึกษาวิชาทหารรับรู้บทบาทตนเอง โดยเป็นกลไกหนึ่งในการช่วยเหลือสังคมในโอกาสต่างๆ รวมทั้งจำเป็นต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ เสริมสร้างทักษะ เพิ่มขีดความสามารถให้กับนักศึกษาวิชาทหารผู้วิจัยจึงได้เห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาการฝึกนักศึกษาวิชาทหารให้มีความพร้อมตอบสนองงานด้านจิตอาสาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในปัจจุบันการพัฒนาการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อตอบสนองงานด้านจิตอาสานั้น หน่วยงาน

บัญชาการรักษาดินแดน ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติโดยใช้ชื่อว่า “โครงการ รต.จิตอาสา” ซึ่งได้มีการดำเนินการตามโครงการอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ ปี 2558 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งได้กำหนดอยู่ในคำสั่งกองทัพบกที่ 69/2560 เรื่องการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ประจำปีการศึกษา 2560 โดยมีรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมาย : เพื่อปลูกฝังให้นักศึกษาวิชาทหารเป็นมวลชนของกองทัพ โดยมีจิตอาสา ปฏิบัติงานเพื่อสังคม รวมทั้งเป็นสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์ สนับสนุนงานของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และรัฐบาล ให้เป็นรูปธรรม มุ่งสู่ความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของชาติ

วัตถุประสงค์ 1) เพื่อจัดตั้งองค์กร รต.จิตอาสาที่มีความสมัครใจ ในทุกพื้นที่ของประเทศ โดย รต.จิตอาสา ต้องสามารถติดต่อได้ ควบคุมได้ และใช้งานได้ 2) เพื่อใช้งาน รต.จิตอาสา ในการสร้างการรับรู้ และเป็นสื่อกลางประชาสัมพันธ์ การขับเคลื่อนประเทศของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และรัฐบาล ตลอดจนการช่วยเหลือประชาชน ตามขีดความสามารถ ตามกรอบการปฏิบัติงาน 5 ประการ 3) เพื่อปลูกจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม และชาติบ้านเมือง ให้กับนักศึกษาวิชาทหาร และมีส่วนกระตุ้นสำนึกของคนในชาติ ให้ตระหนักถึงความมีจิตอาสา รับผิดชอบต่อส่วนรวม และบ้านเมือง

วิธีการดำเนินการ ประกอบด้วย การจัดตั้งองค์กร รต.จิตอาสา จัดการฝึกอบรม การใช้งาน รต.จิตอาสาและสิทธิประโยชน์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การจัดตั้งองค์กร รต.จิตอาสา โดยมีการจัดตั้งองค์กรนักศึกษาวิชาทหารที่เป็นรูปธรรม สามารถควบคุม ติดต่อและใช้งานได้ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 คัดเลือกนักศึกษาวิชาทหาร ที่มีความสมัครใจ มีจิตสาธารณะ มีความพร้อม มีความเสียสละ เป็น รต.จิตอาสากรอกใบสมัครโดยใช้แบบฟอร์มตามที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 2 ศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร และ ศูนย์ฝึก/หน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหาร มณฑลทหารบก ประสาน สัสดีเขต/อำเภอและสถานศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อบูรณาการการจัดตั้งองค์กร รต.จิตอาสาาร่วมกันเพื่อความเข้าใจที่ตรงกันและมีระบบการควบคุม การติดต่อ การใช้งานที่มีประสิทธิภาพ โดยนักศึกษาวิชาทหารจะสมัครที่หน่วยฝึกวิชาทหาร หรือ หน่วยสัสดีก็ได้ แต่ต้องประสานข้อมูลให้ถูกต้องตรงกัน

ขั้นตอนที่ 3 สัสดีเขต/อำเภอ เก็บรักษาใบรับสมัคร รต.จิตอาสาและจัดทำบัญชีควบคุม รต.

จิตอาสา เขต/อำเภอในความรับผิดชอบส่งให้สัสดีจังหวัด และมณฑลทหารบกจำนวน 1 ชุด
ขั้นตอนที่ 4 สัสดีจังหวัด รวบรวมบัญชีควบคุม รด.จิตอาสา จากสัสดีเขต/อำเภอและจัดทำบัญชีควบคุม รด.จิตอาสา ในพื้นที่จังหวัด โดยใช้แบบฟอร์มตามที่กำหนด แล้วส่งให้มณฑลทหารบก จำนวน 1 ชุด

ขั้นตอนที่ 5 จัดตั้งองค์กร รด.จิตอาสาตามจำนวน นักศึกษาวิชาทหารที่สมัครใจ ในพื้นที่เขต/อำเภอ โดยกำหนดให้ รด.จิตอาสาเป็นหน่วย เช่น 1 หมู่ มี 10 คน, 2 หมู่ เป็น 1 หมวด และ 2 หมวดเป็น 1 กองร้อย เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 6 ศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร และ ศูนย์ฝึก/หน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหาร มณฑลทหารบกจัดครูฝึกเป็นที่ปรึกษา และผู้ประสานงาน กับบก.ควบคุม รด.จิตอาสา เขต/อำเภอ

ขั้นตอนที่ 7 จัดตั้งข่ายการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และประหยัด รวดเร็ว เช่น ไลน์ (Line) เฟสบุ๊ก (Facebook) เป็นต้น

จัดการฝึกอบรม โดยการอบรม “รด.จิตอาสา” เกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของนักศึกษาวิชาทหาร ต่อความมั่นคงของชาติ หลักสูตรพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย ฝึกอบรมหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารบรรเทาสาธารณภัย หลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารจรรยา และหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารพยาบาล ให้พร้อมสำหรับการช่วยเหลือประชาชน ตลอดจนการอบรมการสร้างการรับรู้ Roadmap ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติผลงานสำคัญของรัฐบาล และเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ

การใช้งานรด.จิตอาสา ตามกรอบงาน 5 ประการ ได้แก่

1. การเกิดทุนสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น กิจกรรมเฉลิมพระเกียรติพระมหากษัตริย์ และพระบรมวงศานุวงศ์ กิจกรรมปกป้องการล่วงละเมิดสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นต้น
2. งานช่วยเหลือสังคมตามขีดความสามารถของ นักศึกษาวิชาทหาร(รด.จิตอาสา) เช่น กิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์สถานที่สำคัญ โบราณสถาน วัด ชุมชน การช่วยเหลือด้านการจรรยา (รด.จิตอาสาจรรยา) เป็นต้น
3. งานการบรรเทาสาธารณภัย เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม เป็นต้น โดยใช้ รด.จิตอาสา ที่ฝึกอบรมแล้ว ลงพื้นที่ปฏิบัติงานหรือร่วมกับหน่วยอื่น ๆ ทั้งนี้ต้องเป็นงานที่อยู่ในขีดความสามารถ และปลอดภัย
4. งานสร้างการรับรู้ : (Roadmap ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ผลงานของรัฐบาล พลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย และเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ) โดยให้มีการอบรม รด.จิตอาสา ให้มีความรู้และมีข้อมูลที่ถูกต้องก่อนนำไปขยายผลสู่ประชาชน ทั้งนี้ รด.จิตอาสา ดำเนินการร่วมกับศูนย์ฝึก/หน่วยฝึก นักศึกษาวิชาทหาร

- มณฑลทหารบก สถาบันศึกษาวิชาทหาร หรือหน่วยทหารที่รับผิดชอบพื้นที่
5. งานสร้างความปรองดองสมานฉันท์ : โดย รด.จิตอาสา สามารถเป็นสื่อกลางในการสร้างความปรองดองของคนในชาติตามแนวทางที่รัฐบาลกำหนด

สิทธิประโยชน์ รด.จิตอาสา มีรายละเอียด ดังนี้

1. มีสิทธิระดับเครื่องหมาย รด.จิตอาสาที่แขนเสื้อด้านซ้ายของเครื่องแบบฝึก ได้ เครื่องหมาย “รักชาติยิ่งชีพ” แบบเครื่องหมาย รด.จิตอาสา
2. มีสิทธิสวมใส่เสื้อยืดคอกลมแขนยาว ประเภทตราเครื่องหมาย รด.จิตอาสา ในการปฏิบัติงานที่เหมาะสม เช่น การช่วยเหลือสังคม การบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น แบบเสื้อยืดคอกลม แขนยาว
3. มีสิทธิได้ประโยชน์ด้านเวลาเรียน จากการทำกิจกรรม โดยให้สามารถคิดเวลาที่ทำกิจกรรมเป็นเวลาเรียนได้ ทั้งนี้ ศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร ศูนย์ฝึก/หน่วยฝึก นักศึกษาวิชาทหาร มณฑลทหารบก สัสดีเขต/อำเภอ และสถานศึกษาวิชาทหาร เป็นผู้บันทึกเวลาทำกิจกรรมของ รด.จิตอาสา
4. สิทธิประโยชน์ด้านการเชิดชูเกียรติ รด.จิตอาสา ที่ปฏิบัติงานโดยไม่ขอรับ สิทธิประโยชน์ด้านเวลาเรียน ให้ ศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร และ ศูนย์ฝึก/หน่วยฝึก นักศึกษาวิชาทหาร มณฑลทหารบก พิจารณาตามความเหมาะสม
5. การประเมินผล : ประเมินผลองค์กร รด.จิตอาสาตามแบบประเมินผล ที่กำหนดโดยให้ ศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร และ ศูนย์ฝึก/หน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหาร มณฑลทหารบก เป็นผู้จัดคณะกรรมการประเมินผล รายละเอียดแบบประเมินผล หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน จะกำหนด รายละเอียดตามสถานการณ์ในห้วงเวลานั้นๆ

การรายงานผลการประเมิน กำหนดให้หน่วยที่รับผิดชอบดำเนินการ ดังนี้

1. ศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร และ ศูนย์ฝึก/หน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหาร มณฑลทหารบก รายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ในระหว่างการจัดกิจกรรมด้วยสื่อโซเชียล เช่น Line, Facebook และเว็บไซต์ของหน่วย
2. ศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร และ ศูนย์ฝึก/หน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหาร มณฑลทหารบก รายงานสรุปผลการปฏิบัติงานในรอบ 1 เดือน (21 เดือนก่อน ถึง 20 เดือนนี้) เป็นลายลักษณ์อักษรโดยใช้แบบฟอร์มรายงาน ส่งถึงหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน ภายในวันที่ 25 ของทุกเดือน
3. ศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร และศูนย์ฝึก/หน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหาร มณฑลทหารบก รายงานสถานภาพ รด.จิตอาสาในความรับผิดชอบประจำเดือน โดยตัดยอดในวันที่ 20

- ของเดือน ส่งถึง หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน (ผ่าน กฝศ.หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน) ภายในวันที่ 25 ของทุกเดือน โดยใช้แบบฟอร์มรายงาน
4. สัสดีเขต/อำเภอ, สัสดีจังหวัด รายงานสถานภาพ รด.จิตอาสาในความรับผิดชอบ ประจำเดือน โดยตัดยอดในวันที่ 20 ของเดือน ส่งถึงหน่วยรักษาดินแดน (ผ่าน กสศ.หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน) ภายในวันที่ 25 ของทุกเดือน แบบฟอร์มรายงานที่กำหนด”⁹

จากการศึกษา โครงการ รด.จิตอาสา รวมทั้งหลักสูตรพิเศษ ที่หน่วยรักษาดินแดนได้ กำหนดขึ้นนั้น แนวคิดและหลักการโดยรวมมีความเหมาะสม เพียงแต่ผู้วิจัยขอเสนอ ปรับปรุงเพิ่มเติม ในรายละเอียดบางส่วน เพื่อพัฒนาโครงการ รด.จิตอาสา เพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม อันจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการสนองตอบงานจิตอาสา โดยผู้วิจัยพิจารณาจากปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานจิตอาสาโดยเฉพาะการ กระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจกับนักศึกษาวิชาทหารรับรู้ในบทบาทของนักศึกษาวิชาทหาร ซึ่งเป็นกลไกหนึ่งในการช่วยเหลือสังคมในโอกาสต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ เสริมสร้างทักษะเพิ่มขีดความสามารถให้กับนักศึกษาวิชาทหาร สามารถปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสนองตอบงานด้านจิตอาสาอย่างเต็มขีดความสามารถ โดยการ สร้างแรงจูงใจ พิจารณาให้มีการกำหนดเครื่องหมาย สัญลักษณ์ แสดงขีดความสามารถ ตามคุณสมบัติที่กำหนด ซึ่งในการพิจารณาในรายละเอียดนั้นจำเป็นต้องพิจารณาขีด ความสามารถของนักศึกษาวิชาทหาร ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ เพื่อสร้างแรงจูงใจใน การเข้าฝึกอบรมจนได้เครื่องหมายเชิดชูเกียรติ และเกิดความภาคภูมิใจกับนักศึกษาวิชา ทหาร ที่เข้าร่วมโครงการและการส่งเสริมสนับสนุนเสริมสร้างทักษะขีดความสามารถให้กับ นักศึกษาวิชาทหาร โดยพิจารณาบรรจุวิชาขั้นพื้นฐานลงในหลักสูตรการเรียนภาคปกติ นักศึกษาวิชาทหาร และเพิ่มเติมการฝึกหลักสูตรพิเศษ เพื่อเพิ่มทักษะและขีด ความสามารถเฉพาะทาง รวมทั้งบรรจุวิชาบรรเทาสาธารณภัยให้อยู่ในการฝึกภาคสนาม เพื่อเพิ่มทักษะและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานให้กับนักศึกษาวิชาทหาร ก่อนเข้า ปฏิบัติงานจริงอันจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติเพื่อสนองตอบงานจิตอาสา

แนวทางการพัฒนาการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในการสนับสนุนงานจิตอาสา ควรต้อง พิจารณาถึงองค์ประกอบในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นจำนวนชั่วโมงการศึกษาของนักศึกษา วิชาทหาร ทั้งในภาคปกติและภาคสนามการสร้างแรงจูงใจ การสนับสนุนงบประมาณใน การจัดทำโครงการต่าง ๆ ของงานจิตอาสา รวมทั้งการสนับสนุนจากสถานศึกษาหน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับงานด้านจิตอาสาเพื่อให้การพัฒนาการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร สามารถสนองตอบงานจิตอาสาเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม

สรุป

ในการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร นอกเหนือจากการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อเป็นกำลังพลสำรองที่มีประสิทธิภาพแล้ว ยังมุ่งหวังให้นักศึกษาวิชาทหารเป็นเยาวชนที่ดีของสังคมด้วย ดังนั้นนักศึกษาวิชาทหารจึงจำเป็นต้องมีบทบาทในการสนับสนุนงานจิตอาสา โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของนักศึกษาวิชาทหาร โดยเฉพาะการสร้างแรงจูงใจให้กับนักศึกษาวิชาทหารรับรู้บทบาทในการเป็นกลไกหนึ่งในการช่วยเหลือสังคมในโอกาสต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ เสริมสร้างทักษะเพิ่มขีดความสามารถให้กับนักศึกษาวิชาทหาร

ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อให้ความพร้อมสนองตอบงานจิตอาสาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการจัดอบรม รด.จิตอาสา ตามกรอบงาน การเกิดทุนสถาบันพระมหากษัตริย์ งานช่วยเหลือสังคมตามขีดความสามารถ งานบรรเทาสาธารณภัย งานสร้างการรับรู้ รวมทั้งงานสร้างความปรองดองสมานฉันท์ และกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจ นักศึกษาวิชาทหารรับรู้บทบาทว่าเป็นกลไกหนึ่งในการช่วยเหลือสังคม โดนพิจารณาให้มีการกำหนดเครื่องหมาย สัญลักษณ์แสดงขีดความสามารถส่งเสริมสนับสนุนเสริมสร้างทักษะขีดความสามารถ โดยพิจารณาบรรจุวิชาขั้นพื้นฐานลงในหลักสูตรการเรียนภาคปกติ และเพิ่มเติมหลักสูตรพิเศษเพื่อเพิ่มขีดความสามารถเฉพาะทาง รวมทั้งบรรจุวิชาบรรเทาสาธารณภัยให้อยู่ในการฝึกภาคสนาม เพื่อเพิ่มทักษะและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานให้กับนักศึกษาวิชาทหารก่อนเข้าปฏิบัติงานจริง อันจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติเพื่อสนับสนุนงานจิตอาสา

เอกสารอ้างอิง

- ¹ ข้อมูลสรุปการปฏิบัติประชาชนจิตอาสา โครงการหน่วยพระราชทานและประชาชนจิตอาสา “เราทำความดี ด้วยหัวใจ” ; ณ ศูนย์อำนวยการใหญ่ สำนักพระราชวัง. สนามเสื่อป่า. กรุงเทพมหานคร ; 2560.
- ² กัญญาภา พวงมะลิ. สมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากร.สำนักงานวิทยาเขต ศรีราชา ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา ; 2556.
- ³ ดวงเดือน พันธุ์นาวิน. พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา .กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด. ; 2524.
- ⁴ ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคมสัญญา. สำนักไทยที่พึงปรารถนา. กรุงเทพมหานคร ; สำนักพิมพ์เดือนตุลา ; 2543.
- ⁵ งานวิจัยวิทยาลัยพานิชศาสตร์. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของประชาชนในกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา ; 2556.
- ⁶ งานวิจัยวิทยาลัยพานิชศาสตร์. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของประชาชนในกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา ; 2556.
- ⁷ กองทัพบก. คำสั่งกองทัพบกที่ 69/2560 เรื่อง การฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ประจำปี การศึกษา 2560 ลงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2560.
- ⁸ หนังสือสำนักนโยบายและแผน กระทรวงกลาโหม ที่ กท. 0207/395 ลงวันที่ 16 ตุลาคม 2549 เรื่อง ขออนุมัติใช้ระเบียบหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับ นักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1-5 ชาย หญิง (หลักสูตรทั่วไป) พ.ศ.2549.
- ⁹ กองทัพบก. คำสั่งกองทัพบกที่ 69/2560 เรื่อง การฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ประจำปี การศึกษา 2560 ลงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2560.